

THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG, SINH THÁI TẠI HỢP TÁC XÃ DU LỊCH NÔNG NGHIỆP CỒN SƠN, QUẬN BÌNH THỦY, THÀNH PHỐ CẦN THƠ

Lê Thị Bé Bảy¹

Thành phố Cần Thơ có nhiều tiềm năng phát triển du lịch sinh thái cộng đồng, có nhiều cảnh quan thiên nhiên đẹp, những giá trị văn hóa đặc sắc. Đặc biệt, Cần Thơ là trung tâm của vùng đồng bằng sông Cửu Long nên có nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch. Trong thời gian gần đây, du lịch cộng đồng, sinh thái tại Cần Thơ có nhiều khởi sắc, trong đó Cồn Sơn là ví dụ điển hình, nếu được đánh giá và khai thác đúng mức sẽ giúp cho ngành du lịch địa phương phát triển.

Cồn Sơn là một cồn đất nhỏ nằm giữa dòng sông Hậu thuộc quận Bình Thủy, có

diện tích khoảng 70 ha và chưa đầy 100 hộ dân sinh sống. Ở đây, có nhiều điều kiện tự nhiên và nhân văn trong phát triển du lịch sinh thái cộng đồng, không khí mát mẻ quanh năm, đất đai màu mỡ, vườn cây trái sum xuê cùng hệ sinh thái đa dạng mang đậm dấu ấn vùng quê

Nam Bộ. Một địa điểm có không gian yên tĩnh và trong lành, tách biệt sự nhộn nhịp, của thành phố ồn ào, náo nhiệt. Nét đẹp hoang sơ của Cồn Sơn với loại hình du lịch cộng đồng, đã mang đến sự trải nghiệm đầy thú vị, mới lạ trên mỗi hành trình khám phá đối với du khách gần xa.

Tên gọi Cồn Sơn bắt nguồn từ việc ngày trước trên cồn có rất nhiều cây son, loại cây được người dân khai thác lấy nhựa và dùng làm son son thiếp vàng đồ nội thất bằng gỗ. Dần dà, nghề này bị mai một, bà con chuyển sang nuôi cá bè, làm vườn trồng

¹ Chủ nhiệm HTX Du lịch nông nghiệp Cồn Sơn

cây ăn trái nhưng thu nhập chưa được cải thiện, đời sống còn bấp bênh, việc đi lại, học hành sinh hoạt còn nhiều khó khăn. Đến năm 2014, ý tưởng làm du lịch cộng đồng tại đây bắt đầu manh nha, gắn với hình thành Câu lạc bộ Liên Thế hệ; sau nhiều nỗ lực của người dân, du lịch cộng đồng Cồn Sơn chính thức hoạt động vào năm 2015 và ngày một phát triển, được nhiều du khách yêu thích, gắn với trở thành điểm đến tiêu biểu của quận Bình Thủy như ngày hôm nay. Mô hình du lịch nông nghiệp gắn với cộng đồng, sinh thái ở Cồn Sơn phát triển hơn mong đợi, cần có chủ thể quản lý, bảo tồn và phát triển theo yêu cầu của du khách, từ đó hình thành Hợp tác xã (HTX) du lịch nông nghiệp Cồn Sơn vào đầu năm 2022.

Hợp tác xã du lịch nông nghiệp Cồn Sơn được thành lập với 13 thành viên với mục tiêu chủ yếu sản xuất nông nghiệp, kết hợp phát triển du lịch, tiêu thụ nông sản địa phương; bảo tồn và phát huy các hoạt động đặc trưng của nông thôn, giá trị văn hóa vùng sông nước. Trải qua gần 2 năm hoạt động đến nay Hợp tác xã du lịch nông nghiệp Cồn Sơn đã có 32 hộ là thành viên chính thức và 10 hộ liên kết cung cấp các sản vật, loại rau, trái cây, thủy - hải sản... để phục vụ du khách. Thông thường từ tháng 4 đến tháng 7 hằng năm là mùa rộ trái cây, trùng thời điểm mùa hè nên có nhiều du khách đến tham quan, bên cạnh trải nghiệm mang đậm chất đồng quê vùng đồng bằng sông Cửu Long như: tham quan bè cá, thưởng thức món ăn đồng quê, bánh dân gian, vườn cây ao cá, cảnh quan thiên nhiên, phong tục tập quán địa phương vùng sông nước, khi đến Cồn Sơn du khách có thể trải nghiệm tát mương bắt cá, mò ốc, hái rau, chèo xuồng, trải nghiệm làm nông dân, xem có lóc bay, xiếc ếch,... và đang hình thành các homestay, phát triển thêm cơ sở lưu trú đáp ứng nhu cầu ngày càng đa dạng của du khách.

Nét nổi bật là tính hợp tác cộng đồng, người dân liên kết cùng nhau làm du lịch nông nghiệp, gắn với gìn giữ và khai thác môi trường sinh thái tự nhiên bờ đê, vườn cây, cầu khỉ; thưởng thức món ăn đặc trưng của mỗi nhà, mỗi hộ thành viên tạo thành mâm cơm công đồng đặc sắc, dân dã mà các nguyên liệu chính do người dân Cồn Sơn nuôi, trồng; du khách được quan sát, trải nghiệm cuộc sống đời thường của người dân. Mô hình HTX du lịch nông nghiệp Cồn Sơn hoàn toàn do chính người dân Cồn Sơn sinh sống, gắn bó bao đời đứng ra phát triển, cộng đồng sở hữu và quản lý, khai thác các giá trị tài nguyên thiên nhiên để cải thiện thu nhập, nâng cao đời sống cho thành viên, người dân; tạo việc làm lúc nông nhàn cho thành viên và trên 50 con em thành viên, các cháu học sinh, sinh viên trải nghiệm, thực tập.

Thời gian qua, nhờ sự qua tâm của các cơ quan, tổ chức và địa phương HTX du lịch nông nghiệp Cồn Sơn từng bước đi vào hoạt động ổn định và phát triển, với tổ chức bộ máy theo quy định Luật HTX; nguồn nhân lực tại chỗ tham gia quản lý, điều hành đã quan tâm thay đổi cách nghĩ, cách làm phù hợp với môi trường, điều kiện mới là làm du lịch, phát huy lợi thế chân chất, mộc mạc, nhiệt tình, hiếu khách và thân thiện, trách nhiệm cao trong công việc; sắp xếp, bố trí thành viên HTX, đội ngũ hướng dẫn viên, nhân viên thành tổ, nhóm đảm nhận các khâu, các công việc và tiếp đón du khách ngày càng chắc chắn, chuyên nghiệp hơn, trong đó, có 60 nhân viên thành thạo tiếng Anh, Hàn Quốc, Pháp,...là thuyết minh viên phục vụ khách du lịch nước ngoài. Hiện nay, du lịch Cồn Sơn đang từng bước được cải thiện về quảng bá và tổ chức thêm nhiều hoạt động du lịch mới, thân thiện với môi trường; đẩy mạnh liên kết với Hiệp hội du lịch và Câu lạc bộ Lữ hành Cần Thơ, các công ty lữ hành và công ty điều hành du lịch để đưa Cồn Sơn đến gần với du khách trong nước, đặc biệt là khách quốc tế. Các cơ quan chức năng quận Bình Thủy, thành phố Cần Thơ thường xuyên trao đổi, hướng dẫn và tập huấn quản lý, giúp thành viên HTX, người dân phát triển du lịch theo hướng thân thiện và an toàn, bảo tồn môi trường tự nhiên và văn hóa địa phương.

Sự ra đời của Hợp tác xã đã giúp cho du lịch cộng đồng ở nơi đây ngày càng phát triển, người dân được trang bị thêm kiến thức, đời sống được nâng cao, đảm bảo an sinh xã hội, hoạt động du lịch tại Cồn Sơn đã góp phần đa dạng hóa sản phẩm du lịch Cần Thơ. Theo thống kê từ cơ quan chức năng của địa phương, năm 2022, sau thời gian ảnh hưởng nặng nề của dịch bệnh Covid-19, du lịch Cồn Sơn đón khoảng 80.000 lượt khách, tăng hơn 60% so với cùng kỳ năm 2021. Đối với HTX, doanh thu từ du lịch trên 10 tỉ đồng, đem lại nguồn thu nhập cho thành viên và người dân tốt hơn nhiều lần so với sản xuất nông nghiệp đơn thuần trước đây; tạo thêm việc làm, thu nhập cho con em thành viên và nhân viên, bình quân khoảng 07 triệu đồng/người/tháng.

Trong HTX du lịch nông nghiệp Cồn Sơn, với cách làm mỗi nhà tự chế biến món ăn, sản phẩm đặc trưng riêng, sản vật riêng có thể kể điển hình như nhà vườn Song Khánh sở hữu vườn cây ăn trái, đan xen là ao cá bao bọc xung quanh khu vườn, được biết đến là nơi thường tổ chức Buffet bánh dân gian với 35 món bánh tự chọn và chuyên nấu các loại lẩu đồng quê như: Lẩu mắm, Lẩu Cua đồng, Lẩu cá tai tượng lá sen,... Điểm độc đáo của nhà vườn này là du khách mỗi khi ghé đến sẽ được gia chủ hướng dẫn làm các món bánh dân gian như: bánh xèo, bánh khọt, bánh lọt, bánh tằm, bánh in...với các nguyên phụ liệu sẵn có trong vườn. Hay nhà vườn Công Minh, với

khuôn viên trồng hơn 15 loại cây ăn trái như chôm chôm, nhãn, bưởi, vú sữa... nhưng chủ lực là nhãn và chôm chôm. Nhà vườn Thành Tâm chủ lực trái cây là bưởi và phục vụ các thú vui trải nghiệm như: tát mương bắt cá, dịch vụ lưu trú qua đêm...

Ngoài ra, HTX và thành viên đã quan tâm tạo cảnh quan, trồng hoa, cây cảnh trước nhà, sân vườn, lối đi cho du khách chụp ảnh; xây dựng và đưa vào hoạt động điểm trưng bày, giới thiệu bán sản phẩm nông nghiệp, sản phẩm của Chương trình mỗi xã một sản phẩm trên địa bàn thành phố và các tỉnh trong khu vực; trái cây, sản vật của cồn Sơn và đồng bằng sông Cửu Long, đồ lưu niệm, sản phẩm làng nghề, sản phẩm may mặc truyền thống; giới thiệu về vùng đất và con người cồn Sơn;...qua đó tạo được điểm nhấn thu hút sự quan tâm của du khách.

Bên cạnh phát huy lợi thế, thu nhận thành quả từ du lịch nông nghiệp cộng đồng, sinh thái đem lại cho hộ thành viên HTX và người dân sinh sống trên Cồn Sơn, hiện nay còn nhiều khó khăn, vướng mắc, thử thách mà HTX, thành viên cần đoàn kết, hợp tác tháo gỡ, khắc phục, từng bước hoàn thiện và nâng tầm theo nhu cầu du khách.

Trước hết, nguồn nhân lực tham gia quản lý, điều hành chủ yếu là người dân sinh sống trên cồn, từng bước kinh nghiệm, học hỏi lẫn nhau là chính, do đó cần phải được tiếp cận, học tập môi trường du lịch chuyên nghiệp, quan tâm đầu tư nguồn nhân lực đủ mạnh, am hiểu trong cách làm du lịch, vận dụng phù hợp vào mô hình du lịch sinh thái, cộng đồng; thường xuyên cập nhật thông tin về xu thế du lịch, mô hình du lịch để vận dụng phù hợp với điều kiện của mình.

Thứ hai, chênh lệch nhận thức về di lịch sinh thái cộng đồng của người dân đã tạo ra bất cập, mâu thuẫn về sinh kế, lợi ích có sự khác nhau giữa các hộ dân là thành viên HTX, hộ dân chưa là thành viên HTX vẫn chưa được cải thiện, giải quyết, theo đó xuất hiện đối tượng tự phát cạnh tranh thiếu lành mạnh với HTX. Trường hợp này cần có sự định hướng, phối hợp điều chỉnh phù hợp lợi ích của người dân thông qua đầu mối địa phương và HTX, trong đó có tuyên truyền, vận động tạo sự đồng thuận cùng nhau gìn giữ thành quả đạt được trước khi quá muộn.

Thứ ba, quảng bá xúc tiến du lịch, hình ảnh đa dạng về Cồn Sơn còn thiếu, chưa đa dạng, chưa chính thống. Do đó, việc **xây dựng, khai thác và phát triển thương hiệu du lịch cộng đồng Cồn Sơn** cần được cấp bách tiến hành sớm để nâng tầm du lịch Cồn Sơn nói riêng cũng như ngành du lịch Cần Thơ nói chung. Thông qua HTX, từng thành viên và hình ảnh nhân viên tiếp tục đẩy mạnh giới thiệu, quảng bá rộng rãi thông qua hình ảnh cá nhân, hành động vui vẻ, mộc mạc, nhiệt tình, thân thiện; bên cạnh đó, cần hỗ trợ từ các cơ quan, tổ chức và các kênh liên kết, các công ty, doanh

nghiệp lữ hành trong việc quảng bá, giới thiệu du lịch còn Sơn qua các ấn phẩm du lịch, các pano, áp phích gửi đến du khách, kể cả giới thiệu trên các chuyến bay đi và đến thành phố Cần Thơ... Đây mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số, xây dựng trang thông điện tử và hỗ trợ giới thiệu qua các website chính thống của các cơ quan, tổ chức, địa phương để giới thiệu, đưa du lịch nông nghiệp cộng đồng, sinh thái Còn Sơn tiếp cận, thu hút không chỉ khách trong nước mà còn kiều bào, khách quốc tế.

Thứ tư, chưa chú trọng xây dựng, sắp xếp, tạo ấn tượng sản phẩm, dịch vụ nhất là theo chuyên đề, phù hợp mùa vụ. Đổi mới, đa dạng sản phẩm, dịch vụ còn chậm, chưa tạo điểm nhấn mạnh, giữ chân du khách. Thời gian qua, tuy HTX và thành viên đã có bước tiến trong đa dạng sản phẩm, dịch vụ gắn với nông nghiệp, nhưng thời gian tới cần tổ chức, sắp xếp hợp lý hơn; đầu tư nhân lực chuyên môn, chi phí trong việc tạo ra sản phẩm, dịch vụ mời phù hợp điều kiện tự nhiên, hạ tầng cơ sở, kinh tế xã hội, cảnh quan, mô hình gần gũi, nét văn hóa riêng đã ban tặng cho còn Sơn. Trong đó, quan tâm thực hiện khảo sát, đánh giá, nắm bắt nhu cầu, thị hiếu, phản ánh của du khách về chất lượng sản phẩm dịch vụ; cung cách, thái độ phục vụ;... để kịp thời điều chỉnh, cải tiến, từng bước phát triển theo thị hiếu, nhu cầu thị trường; đồng thời, chuẩn bị chu đáo các điều kiện, năng lực phương tiện, nhân lực, cơ sở vật chất,... để phục vụ tốt nhất nhu cầu du khách khi đến còn Sơn.

Thứ năm, hạ tầng cơ sở, đường giao thông chưa được mở rộng, nâng cấp; bến đậu tàu, thuyền chưa được kiên cố và nước sạch sinh hoạt chưa đủ nhu cầu sử dụng của người dân và phục vụ du khách. Đây là những điều mà HTX, các thành viên và người dân còn trăn trở. Muốn cải thiện được các vấn đề trên, cần vào cuộc chính quyền địa phương, các cơ quan, tổ chức chuyên môn vào cuộc hỗ trợ đầu tư xây dựng, nâng cấp; cùng với việc HTX, thành viên và người dân nâng cao nhận thức và phát huy vai trò, trách nhiệm trong phát triển cộng đồng, cùng chung tham gia đóng góp công sức, kinh phí vào chỉnh trang, nâng cấp hạ tầng cơ sở, phục vụ chung cho còn Sơn ngày càng khang trang, cũng chính là phục vụ cho mình và du khách.

Thứ sáu, tuy đã được các cơ quan, tổ chức quan tâm tạo điều kiện, hỗ trợ xây dựng, phát triển HTX du lịch nông nghiệp Còn Sơn, đặc biệt đội ngũ quản lý, điều hành và các thành viên tích cực tiếp thu, hoàn chỉnh các khâu, các công việc theo quy định pháp luật về HTX, nhưng nhìn chung vẫn còn khó khăn, hạn chế nhất định, chưa theo kịp, tương xứng với hoạt động du lịch. Trong thời gian tới, HTX tiếp tục củng cố, chỉnh sửa từng bước hoàn thiện theo chủ trương, pháp luật của Nhà nước; trong

đó, chú trọng thực hiện theo luật HTX, bảo đảm các nguyên tắc hoạt động, phát huy bản chất, vai trò hợp tác, phục vụ thành viên, vì lợi ích thành viên; bảo đảm lợi ích tập thể và đóng góp cho địa phương, xã hội; thực hiện theo quy định về góp vốn, huy động vốn, trích lập các quỹ, trong đó ưu tiên quỹ phát triển để tái đầu tư, tạo nền tảng, cơ sở vật chất chung phục vụ lâu dài cho cộng đồng thành viên và người dân cồn Sơn.

Đề xuất, kiến nghị

Đề nghị Nhà nước, chính quyền địa phương quan tâm mở rộng chính sách hỗ trợ, phát triển mô hình HTX du lịch nông nghiệp hoạt động ở địa bàn đô thị, quận như chính sách hỗ trợ theo Quyết định số 922/QĐ-TTg ngày 02/8/2022 của Thủ tướng Chính phủ Phê duyệt Chương trình phát triển du lịch nông thôn trong xây dựng nông thôn mới, giai đoạn 2021 - 2025.

1- Trong đó, cần đặc biệt ưu tiên hỗ trợ cải tạo, nâng cấp và hoàn thiện kết cấu hạ tầng đồng bộ về **giao thông, hệ thống điện và nước sạch, về y tế** và chăm sóc sức khỏe, nhà vệ sinh, **điểm và bãi đỗ xe, bến, cầu tàu thuyền**; hệ thống chỉ dẫn, chỉ báo, chuyển đổi số và kết nối viễn thông, thu gom và xử lý rác thải... Phối hợp nâng cao ý thức, trách nhiệm của các tổ chức, cá nhân, du khách, công đồng người dân trên cồn Sơn trong việc bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa và bảo vệ môi trường.

2- Cần hỗ trợ kinh phí, hướng dẫn xây dựng các công cụ, nội dung xúc tiến quảng bá du lịch phù hợp loại hình du lịch nông nghiệp công đồng, sinh thái, phù hợp với đối tượng du khách; hỗ trợ ứng dụng công nghệ thông tin, truyền thông đa phương tiện cho xúc tiến, quảng bá du lịch nông nghiệp; hỗ trợ kết nối các điểm du lịch ở các địa phương phù hợp cho việc xây dựng các tuyến, lịch trình điểm đến theo hệ thống sông Hậu, sông Mekong.

3- Hỗ trợ xây dựng mô hình điểm về du lịch nông nghiệp sinh thái công đồng cho HTX du lịch nông nghiệp Cồn Sơn, phát triển đa dạng sản phẩm có chất lượng, có tính trải nghiệm cao. Hỗ trợ bảo tồn, phục dựng và phát triển nghề truyền thống, ẩm thực, các sản phẩm đặc sản của địa phương, gắn với hỗ trợ phục dựng, bảo tồn và phát triển điểm tham quan tín ngưỡng, tâm linh, các lễ hội dân gian của địa phương.

4- Cần hỗ trợ, hướng dẫn quản lý lưu trú; bảo đảm an ninh trật tự, trong đó cần các cơ quan, tổ chức có thẩm quyền kiểm tra, thanh tra cạnh tranh thiếu lành mạnh, bảo đảm an ninh, an toàn cho du khách.

5- Hỗ trợ nâng cao năng lực nghiệp vụ, kỹ năng nghề và kỹ năng mềm, bổ sung kiến thức làm du lịch công đồng, du lịch sinh thái, xây dựng văn hóa du lịch chuyên

nghiệp, thân thiện, an toàn và văn minh. Hỗ trợ kỹ năng, nghiệp vụ quản lý, điều hành HTX; tập huấn quy định của Nhà nước về HTX; tiếp cận, thụ hưởng các chính sách hỗ trợ, khuyến khích HTX du lịch nông nghiệp đô thị.

CONFIDENTIAL